

(11170) Öğretim Yaklaşımları Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması**MUSTAFA AYDIN****ELİF NUR BOZER ÖZSARAÇ***Necmettin Erbakan Üniversitesi***Problem Durumu**

Etkili bir öğrenme öğretme süreci bilinçli şekilde gerçekleştirilecek faaliyetlerle mümkündür. Bu süreçte hem öğrenci hem de öğretmen tarafından takip edilen yol ya da yollar, süreç sonunda ortaya çıkacak öğrenme ürünlerinin niteliği açısından belirleyici olmaktadır. Literatürde öğrenme sürecinde bireyin herhangi bir görevi yerine getirmede kullandığı bir dizi strateji ve motivasyonun öğrenme yaklaşımları olarak adlandırıldığı görülmektedir (Biggs, 1979; Marton, & Säljö 1976). Benzer şekilde öğretim faaliyetlerini yürütmede öğretmenlerin kullandıkları birtakım yollar bulunduğu ve bu yolların da öğretme yaklaşımları olarak ifade edildiği belirtilmektedir (Fenstermacher, & Soltis, 2004). Öğretmenlerin öğrencileri ile olan etkileşimleri, ders süresince gerçekleştirdikleri uygulamalar, değerlendirmeye yönelik faaliyetleri onların -gizli ya da açık olarak- benimsedikleri öğretme yaklaşımlarını ifade etmektedir. Trigwell ve Prosser (2004)' e göre öğretme yaklaşımları, öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarına benzer şekilde şekillenmekte, öğretmek için benimsedikleri stratejiler ve bu stratejiyi kullanmadaki amaçlarından oluşmaktadır. Öğretmenlerin strateji kullanım amaçları bilginin öğrenciye olduğu gibi aktarılması olacağı gibi öğrencide kavramsal değişimin sağlanması da olabilir. Bilginin öğrenciye aktarılması amacı daha çok öğretmen merkezli bir yaklaşıma işaret ederken, öğrencide kavramsal değişimin amaçlanması öğrenci merkezli bir yaklaşıma işaret etmektedir. Yapılan çalışmalar öğretmenlerin öğretim faaliyetlerinde benimsedikleri öğretim yaklaşımlarının öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkiye sahip olduklarını göstermektedir (Trigwell ve Prosser, 2004; Trigwell, Prosser, & Waterhouse, 1999; Trigwell, 2006). Prosser ve Trigwell (1999) bir öğretmenin benimsediği öğretme yaklaşımının öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları için belirleyici olduğunu; öğrenci merkezli yaklaşımı benimseyen öğretmenlerin yüzeysel yaklaşımla (içeriği hatırlamaya çalışan) öğrenen öğrencilerden daha çok derin yaklaşımı (içeriği anlamaya çalışan) benimseyen öğrencilere sahip olduklarını belirtmektedirler. Derin yaklaşıma göre öğrenen öğrencilerin özellikle karmaşık ve yeni kavramları anlama ve geliştirme açısından daha üstün öğrenme çıktıkları elde ettikleri düşünüldüğünde öğretmenin daha çok öğrenen merkezli bir öğretme yaklaşımı benimsemesi öğrenci öğrenme sürecini ve çıktı kalitesini geliştirecektir (Gibbs & Coffey, 2004). Bu açıdan öğrenme çıktılarını etkilemede önemli bir rolü olan öğretmenlerce benimsenmiş öğretme yaklaşımlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. İlgili alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin öğretme yaklaşımlarını tespit edecek Türkçe bir ölçme aracına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu araştırmada alan yazındaki bu ihtiyacı gidermek üzere, öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde benimsedikleri öğretme yaklaşımlarını ortaya koyabilecek geçerli güvenilir bir ölçme aracını alan yazına kazandırmak amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmada Trigwell, Prosser ve Ginns (2005) tarafından geliştirilen "Approaches to Teaching Inventory-Revised" (Düzenlenmiş Öğretme Yaklaşımları Envanteri) Türkçeye uyarlanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada çalışma grubunu, farklı şehirlerde liselerde çalışan ve farklı branşlarda öğretim faaliyeti yürüten 348 öğretmen oluşturmaktadır. Katılan öğretmenlerin %54'ü erkek ve %46'sı ise bayandır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunu Anadolu Lisesi (%46) ve Anadolu İmam Hatip Lisesi (%21) öğretmenleri oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin %35'inin 15 yıl ve üzeri kıdem derecesine %33'ünün ise 0-5 yıl kıdem derecesine sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmada kapsamında uyarlama işlemlerine başlamadan önce envanterin orijinal formunu geliştiren araştırmacılarla elektronik posta aracılığı ile iletişime geçilmiş ve Türkçeye yapılacak çalışma için çalışma grubunun yapısı, geliştirilen formun nihai özellikleri vb. konularda uzman görüşü ve uyarlama çalışması izni de alınmıştır. Envanterin Türkçeye uyarlanması sürecinde Hambleton ve Patsula (1999) tarafından kültürlerarası ölçek uyarlama adımları olarak bilinen adımlar dikkate alınmış ve işlemler bu doğrultuda yürütülmüştür. Araştırma kapsamında kullanılan "öğretme yaklaşımları envanteri" toplamda *öğretmen odaklı* ve *öğrenci odaklı yaklaşım* şeklinde isimlendirilen iki boyutlu bir yapıdadır (Trigwell, Prosser ve Ginns, 2005). Likert tipinde hazırlanmış formda her bir boyutta 11 madde olmak üzere toplamda 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının geliştirilme aşamasında önce açıklayıcı sonra da faktör analizi yapılmış sonrasında ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde hem iki boyutlu hem de iki alt ölçekle birlikte dört faktörlü yapı test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar iki faktörlü yapının daha iyi sonuç verdiğini göstermektedir (Prosser, & Trigwell, 2006). Bu nedenle bu araştırmada Trigwell tarafından araştırmacılara önerilen iki boyutlu yapıdaki envanterin Türkçe formuna ilişkin psikometrik özellikler test edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Envanterin Türkçe'ye uyarlanması kapsamında ilk aşamada formun İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi birbirinden bağımsız olmak üzere iki araştırmacı ve iki alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Sonrasında çeviriler arası tutarlılık araştırmacılar tarafından incelenmiş ve ifadeler açısından anlaşılır olan maddeler tercih edilerek uzlaşma sağlanmıştır. Formun hem Türkçe hem de İngilizce orijinal formu İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 30 öğretmen adayına uygulanarak

korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Ölçme aracına nihai hali verildikten sonra açımlayıcı faktör analizi ile maddelerin

maddenin hangi faktör altında yer alacağına karar verilmiştir. İlk olarak örneklem büyüklüğünü test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı incelenmiş ve KMO değeri 0,90 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, araştırmancının AFA için gerekli örneklem büyüklüğünü sağladığı anlaşılmıştır (Tavşancıl, 2010). Eldeki verilerin dağılımını test etmek için Bartlett testi kullanılmış ve Ki-Kare değeri hesaplanmıştır ($X^2=2540.36$, $p<0.001$). Elde edilen sonuçlar verilerin dağılımının normal ve faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Araştırmadan elde edilen açıklayıcı faktör analizi sonuçları ve ölçme aracına ilişkin tartışmalara daha detaylı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim, Öğretme Yaklaşımı, Lise Öğretmenleri

Kaynakça

- Biggs, J. (1979). Individual differences in study processes and the quality of learning outcomes. *Higher education*, 8(4), 381-394.
- Fenstermacher, G. D., & Soltis, J. F. (2004). *Approaches to teaching*. Teachers College Press.
- Gibbs, G., & Coffey, M. (2004). The impact of training of university teachers on their teaching skills, their approach to teaching and the approach to learning of their students. *Active learning in higher education*, 5(1), 87-100.
- Gow, L., & Kember, D. (1993). Conceptions of teaching and their relationship to student learning. *British journal of educational psychology*, 63(1), 20-23.
- Hambleton, R. K., & Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Applied Testing Technology Journal*, 1(2).
- Marton, F., & Säljö, R. (1976). On qualitative differences in learning: I—Outcome and process. *British journal of educational psychology*, 46(1), 4-11.
- Prosser, M., & Trigwell, K. (1999). *Understanding learning and teaching*. Open University Press.
- Prosser, M., & Trigwell, K. (2006). Confirmatory factor analysis of the approaches to teaching inventory. *British journal of educational psychology*, 76(2), 405-419.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (4. Basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Trigwell, K. & Prosser, M. (2004). Development and Use of the Approaches to Teaching Inventory. *Educational Psychology Review*, 16(4), 409-424.
- Trigwell, K. (2006). An analysis of the relations between learning and teaching approaches. In Peter Sutherland and Jim Crowther (Eds.), *Lifelong Learning: Concepts and Contexts*, (pp. 108-116). London, UK: Routledge imprint of Taylor & Francis